

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΜΕΙΖΩΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1η Μαρτίου 2017, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοδοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφιανού, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας (εισηγητής), Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Ειρήνη Κατσικέρη και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 7-4-2015 (αριθμ. κατ. .../2015) αίτηση:

Του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), με την επωνυμία «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη και εκπροσωπείται νόμιμα, το οποίο παραστάθηκε δια του πληρεξούσιου δικηγόρου του Απόστολου Σίνη (ΑΜ/ΔΣΑ 20198).

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 613/2015 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσειόντος, ο οποίος ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε να απορριφθεί η αίτηση αναίρεσης. Και

Το Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τις Αντιπροέδρους Χρυσούλα Καραμαδούκη (ήδη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο), Άννα Λιγωμένου και Γεωργία Μαραγκού και τη Σύμβουλο Ασημίνα Σαντοριναίου, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τη Σύμβουλο Νεκταρία Δουλιανάκη, που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

I. Με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η αναίρεση της 613/2015 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε έφεση

του ήδη αναιρεσεύοντος, νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), με την επωνυμία «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ» (Α.Π.Θ.), κατά της .../.../28-5-2002 πράξης του Υφυπουργού Οικονομικών, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του το ποσό των 650.496,76 ευρώ (221.656.772 δρχ.), ως αχρεωστήτως καταβληθέν μέρος της χρηματοδότησης που έλαβε στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας (1994-1999), για την υλοποίηση των έργων «Κτίριο Παιδαγωγικού Τμήματος του Α.Π.Θ.» και «Κατασκευή και εξοπλισμός κτιρίων της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ.». Με την εν λόγω αίτηση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 6-3-2017 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, το ήδη αναιρεσεύον επιδιώκει την ακύρωση της πληττόμενης απόφασης, προβάλλοντας ότι το δικάσαν Τμήμα: α) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 55 και 116 του π.δ. 1225/1981, απέρριψε, ως απαράδεκτο, το δικόγραφο πρόσθετων λόγων που υποβλήθηκε στις 17-9-2010, με την αιτιολογία ότι το αναιρεσεύον δεν διέθετε τη σχετική δικονομική δυνατότητα, δοθέντος ότι είχε ήδη παρέλθει η ορισθείσα πρώτη δικάσιμος της υπόθεσης (2-11-2004), κατά την οποία είχε χορηγηθεί αναβολή, β) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 6 του ν. 2187/1994, 102 του ν. 2362/1995 και της κοινής υπουργικής απόφασης (κ.υ.α.) .../.../27-5-1998 απέρριψε το λόγο έφεσης περί μη νόμιμης ανάκτησης του ως άνω αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού κατά την οριζόμενη στις εν λόγω διατάξεις διαδικασία, καθώς οι επίμαχες δαπάνες των έργων αυτών δεν είχαν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, επομένως, δεν είχαν χρηματοδοτηθεί με κοινοτικά κονδύλια, γ) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των

άρθρων 3 της προαναφερθείσας κ.υ.α., 17 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και της γενικής αρχής περί αιτιολογίας των διοικητικών πράξεων, απέρριψε ως αβάσιμο τον προβληθέντα λόγο έφεσης περί έλλειψης αιτιολογίας της καταλογιστικής πράξης, παρά το ότι δεν προσδιορίζεται στο σώμα της τελευταίας η αιτία του επιβληθέντος καταλογισμού, έλλειψη η οποία δεν δύναται να αναπληρωθεί νομίμως διά παραπομπής στην έκθεση ελέγχου και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου και δ) απέρριψε το υποβληθέν αίτημα άρσης ή μείωσης του καταλογισμού, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 36 παρ. 3 του ν. 3848/2010, με συμπερασματική, γενική και αόριστη αιτιολογία, σε κάθε δε περίπτωση κατ' εσφαλμένη ερμηνεία της ανωτέρω διάταξης και της κ.υ.α. 679/22-8-1996 περί Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ), καθώς και κατά παράβαση της αρχής της ισότητας. Η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, για την άσκηση της οποίας δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρο 73 παρ. 1 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τα λοιπά νομότυπα. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω κατά το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων αυτής.

II. Σύμφωνα με το άρθρο 55 του π.δ. 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (ΦΕΚ Α' 304), οι πρόσθετοι λόγοι έφεσης επιτρέπεται να υποβληθούν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) πλήρεις ημέρες προ της ορισθείσης πρώτης δικασίμου (άρθρα 55 και 117 του π.δ. 1225/1981). Ως πρώτη δε δικάσιμος, πριν από την οποία δύναται παραδεκτώς να κατατεθεί δικόγραφο προσθέτων λόγων, νοείται αυτή που ορίζεται αρχικά με πράξη του

Προέδρου και όχι εκείνη που ορίζεται μετά από αναβολή ή ματαίωση της συζήτησης (ΟΛΕΛΣυν 4934/2013, 191/2010, 1049/1995, 1523/1991, 854/1990, *arg. a contrario* από άρθρο 25 παρ. 1 π.δ. 18/1989, όπου αντί για «δικάσιμος» αναφέρεται «συζήτηση», βλ. ενδεικ. και ΣτΕ 309/2015). Περαιτέρω, σε περίπτωση που με την εκδοθείσα κατ' αναίρεση απόφαση παραπεμφθεί η υπόθεση στο αρμόδιο Τμήμα για νέα εξέταση αυτής, οι διάδικοι επανέρχονται στην κατάσταση που βρίσκονταν πριν την έκδοση της αναιρεθείσας απόφασης (άρθρο 116 π.δ. 1225/1981), συνεπώς, δύνανται να υποβάλουν πρόσθετους λόγους έφεσης ενώπιον του δικαστηρίου της παραπομπής μόνον εφόσον είχαν το δικαίωμα αυτό και κατά τη συζήτηση κατά την οποία εκδόθηκε η αναιρεθείσα απόφαση.

III. Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 2052/1988 του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988 «για την αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και το συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων» (ΕΕ L185 της 15-7-1988), όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2081/1993 (ΕΕ L193 της 31-7-1993), ορίζει, στο άρθρο 5, ότι η χρηματοδοτική παρέμβαση των διαρθρωτικών ταμείων, στα οποία περιλαμβάνεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), παρέχεται και με τη μορφή της συγχρηματοδότησης λειτουργικών προγραμμάτων. Περαιτέρω, ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 4253/1988 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1988 «για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/1988 (...)» (ΕΕ L374 της 31-12-1988), όπως

τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2082/1993 (ΕΕ L193 της 31-7-1993), ορίζει, στο άρθρο 19 παρ. 2, ότι «η χρηματοδοτική συνδρομή που χορηγείται για ειδικές δράσεις που διεξάγονται κατ' εφαρμογή κοινοτικού πλαισίου στήριξης πρέπει να συμβιβάζεται με το σχέδιο χρηματοδότησης που καθορίζεται στο εν λόγω πλαίσιο» και στο άρθρο 23 με τον τίτλο «Δημοσιονομικός έλεγχος» ότι «για να εξασφαλίζεται η επιτυχία των δράσεων που εκτελούν δημόσιοι ή ιδιωτικοί επιχειρηματικοί φορείς, τα κράτη μέλη λαμβάνουν, κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα αναγκαία μέτρα ώστε: να εξακριβώνεται τακτικά ότι οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα έχουν εκτελεσθεί σωστά, να προλαμβάνονται και να διώκονται οι παρατυπίες, να ανακτώνται τα απωλεσθέντα κεφάλαια λόγω κατάχρησης ή παράλειψης (...)». Σύμφωνα με τους Κανονισμούς αυτούς, για την εξασφάλιση της επιτυχίας των δράσεων που εκτελούν δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς, οι οποίες (δράσεις) συγχρηματοδοτούνται, εκτός των άλλων, από το Ε.Τ.Π.Α., κατά την εφαρμογή ενός Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, στα οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται η θέσπιση του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου που εξασφαλίζει την επιτυχή εκτέλεση των επί μέρους ενεργειών, την πρόληψη και δίωξη των παρατυπιών, καθώς και την ανάκτηση των κεφαλαίων που διατέθηκαν κατά παράβαση των κειμένων διατάξεων για την επίτευξη των χρηματοδοτούμενων στόχων. Στο πλαίσιο της ανωτέρω αρμοδιότητας του εθνικού νομοθέτη, με τις διατάξεις των άρθρων 102 και 104 του ν. 2362/1995 (ΦΕΚ Α' 247) και της .../.../27-5-1998 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ Β' 606), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του τελευταίου

αυτού άρθρου, όπως τροποποιήθηκε με την 2/57858/Γ0041/9-8-2000 όμοια (ΦΕΚ Β' 1079), καθορίστηκε η διαδικασία ανάκτησης της χρηματοδότησης που καταβλήθηκε, στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου, εφόσον μετά από έλεγχο που διενεργείται από την αρμόδια αρχή (βλ. άρθρο 6 του ν. 2187/1994, άρθρο 17 του ν. 2860/2000 και 2/25422/0004/25-4-2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ΦΕΚ Β' 529), διαπιστωθεί αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή χρηματοδότησης, στην έννοια της οποίας περιλαμβάνεται και κάθε δαπάνη που πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση κοινοτικών ή εθνικών διατάξεων. Στην περίπτωση αυτή, ο φορέας υλοποίησης του έργου υποχρεούται να επιστρέψει εκουσίως το ποσό της χρηματοδότησης αυτής, άλλως αυτό καταλογίζεται σε βάρος του με αιτιολογημένη απόφαση του αρμοδίου οργάνου στην οποία αναφέρεται «η αιτία της επιστροφής του ποσού με ειδικότερη αναφορά στη έκθεση ελέγχου» (άρθρα 2 παρ. 5 και 3 της προαναφερόμενης 2007892/461/9.8.2000 κοινής υπουργικής απόφασης, βλ. σχετ. και ΟΛΕΛΣυν 829/2011). Σύμφωνα με την άποψη που επικράτησε στο Δικαστήριο, με την ανωτέρω διαδικασία νομίμως αναζητείται από το φορέα υλοποίησης έργου εντεταγμένου σε πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από διαρθρωτικά ταμεία το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης, κοινοτικής ή εθνικής προέλευσης, που καταβλήθηκε αχρεωστήτως ή παρανόμως για την πληρωμή δαπανών του έργου, χωρίς να ασκεί επιρροή το γεγονός ότι μέρος των δαπανών αυτών δεν δηλώθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το γεγονός, δηλαδή, ότι οι εν λόγω δαπάνες, αν και καλύφθηκαν από τον προϋπολογισμό του έργου,

δεν δηλώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ως εκ τούτου δεν την επιβαρύνουν κατά το ποσοστό που συμμετέχει στη συγχρηματοδότηση του έργου, δεν αναιρεί τη δυνατότητα και υποχρέωση αναζητήσεώς τους με βάση τις προαναφερθείσες διατάξεις, αρκεί, βεβαίως, στην περίπτωση αυτή, ο καταλογισμός και η είσπραξη του ανοικείως καταβληθέντος ποσού να ενεργηθεί υπέρ του εν προκειμένω μόνου επιβαρυνθέντος Ελληνικού Δημοσίου, άνευ, δηλαδή, επιμερισμού του κατά το ποσοστό που αναλογεί σε κάθε πηγή χρηματοδότησεως, αφού κατά το ποσό των επίμαχων δαπανών η χρηματοδότηση προήλθε καθ' ολοκληρίαν από εθνικούς πόρους. Διαφορετική, άλλωστε, μεταχείριση των κεφαλαίων αυτών θα οδηγούσε σε κατακερματισμό της διαδικασίας ανάκτησης, με όλους τους εντεύθεν συνεπαγομένους κινδύνους, όσον αφορά την παρακολούθηση της συνολικής χρηματοδότησης του έργου, το συντονισμό των ελεγκτικών οργάνων και την έγκαιρη ανάκτηση των παρανόμως καταβληθέντων ποσών (βλ. σχετ. και γνομ. Ν.Σ.Κ. 429/2001). Μειοψήφησαν η Πρόεδρος Ανδρονίκη Θεοτοκάτου και οι Σύμβουλοι Μαρία Αθανασοπούλου, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Δημήτριος Τσακανίκας, Βασιλική Προβίδη και Ευαγγελία Σεραφή, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι η διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 6 του ν. 2187/1994, 102 του ν. 2362/1995 και της κ.υ.α. 2007892/461/9.8.2000 είναι ειδική και δύναται να εφαρμοστεί αποκλειστικά και μόνο για την ανάκτηση χρηματοδοτήσεων που καταβλήθηκαν «στο πλαίσιο κοινοτικών πολιτικών», υπό την έννοια ότι οι χρηματοδοτήσεις αυτές πράγματι βάρυναν το συγχρηματοδοτούμενο από τα διαρθρωτικά ταμεία πρόγραμμα, τέτοια δε επιβάρυνση του προγράμματος συνεπάγονται μόνον εκείνες από τις

δαπάνες του έργου που, διά της καταχώρησής τους στο οικείο πληροφοριακό σύστημα, δηλώθηκαν αρμοδίως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ούτως ώστε να τύχουν της αντίστοιχης κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής. Ως εκ τούτου, προκειμένου για ποσά που ούτε δηλώθηκαν στην Επιτροπή ως δαπάνες του έργου, ούτε, κατά λογική αναγκαιότητα, βάρυναν το πρόγραμμα, προσφυγή στη συγκεκριμένη διαδικασία και ανάκτηση σε βάρος του φορέα υλοποίησης δεν επιτρέπεται, τυχόν δε αναζήτηση παρανόμως ή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών πρέπει χωρήσει, κατά τα γενικώς οριζόμενα στα άρθρα 54-56 του ν. 2362/1995 (του κατά τον επίμαχο χρόνο ισχύοντος νόμο περί δημοσίου λογιστικού) περί του καταλογισμού των δημοσίων υπολόγων, σε βάρος, όχι του φορέα, αλλά των κατ' ιδίαν οργάνων του που επελήφθησαν της διαχείρισης της διατεθείσας για το έργο κρατικής χρηματοδότησης.

IV. Περαιτέρω, με βάση και τη γενική αρχή του Δικαίου της Ένωσης για την υποχρέωση αιτιολόγησης των δυσμενών διοικητικών πράξεων που αφορούν σε δικαιώματα απορρέοντα από το Δίκαιο αυτό, αλλά και προς τις συνταγματικές αρχές του Κράτους Δικαίου (άρθρο 25 παρ.1 του Συντάγματος) και της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος), προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος των όρων επιβολής του μέτρου της δημοσιονομικής διόρθωσης που συνίσταται στην ανάκτηση των αχρεωστήτως ή παρανόμως διατεθέντων κονδυλίων, απαιτείται η αιτιολόγηση της πράξης επιβολής του οικείου διοικητικού μέτρου. Δεδομένου δε του επαχθούς χαρακτήρα του αλλά και του πολύπλοκου κανονιστικού πλαισίου στο οποίο αυτό εντάσσεται, απαιτείται η αιτιολογία επιστροφής των

αχρεωστήτως ή παρανόμως διατεθέντων κονδυλίων να περιλαμβάνεται στο σώμα της σχετικής απόφασης με ειδική αναφορά στην έκθεση ελέγχου, ως απαραίτητο στοιχείο του κύρους της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Η αιτιολογία όμως αυτή, που συνιστά δημόσιας τάξης ουσιώδη τύπο της σχετικής διαδικασίας, αρκεί να περιέχεται συνοπτικώς στο σώμα της απόφασης και δύναται να συμπληρώνεται περαιτέρω με ρητή παραπομπή στην οικεία έκθεση ελέγχου.

V. Στο άρθρο 36 του ν. 3848/2010 «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού - Καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις» (Α' 71) ορίζεται ότι «1. (...) 3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, (...) κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της αίτησης αναίρεσης ενώπιον της Ολομέλειάς του, σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν από οποιαδήποτε αιτία σε βάρος των μελών των Επιτροπών Διαχείρισης των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας των Α.Ε.Ι. (...) ή σε βάρος υπαλλήλων της οικονομικής διαχείρισης τούτων, από μονομελή ή συλλογικά όργανα της Διοίκησης ή από όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του βαρυνόμενου με τον καταλογισμό, που υποβάλλεται με το δικόγραφο του ένδικου μέσου ή των πρόσθετων λόγων αυτού, να μειώσει το ποσό του καταλογισμού ως το ένα δέκατο του καταλογισθέντος ποσού, καθώς και να απαλλάξει τον υπαίτιο από τις προσαυξήσεις ή τόκους επί του καταλογισθέντος κεφαλαίου αν υφίσταται ελαφρά αμέλεια αυτού. Για την πιο πάνω μείωση ή απαλλαγή το Δικαστήριο συνεκτιμά το βαθμό της υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, την προσωπική και

οικογενειακή οικονομική του κατάσταση, τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, τις συνθήκες τέλεσής της και το επελθόν από αυτήν αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει, επίσης, τον καταλογισθέντα από το συνολικό ποσό του καταλογισμού, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπο του καταλογισθέντος συγγνωστή πλάνη για το δημιουργηθέν έλλειμμα. ...». Με την προαναφερόμενη διάταξη πραγματώνεται από τον κοινό νομοθέτη η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι το ύψος της επιβαλλόμενης κύρωσης (καταλογισμού) δεν συνδέεται κατά τρόπο άκαμπτο με το ύψος του διαπιστωθέντος ελλείμματος, το οποίο ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα υψηλό ακόμη και στην περίπτωση εκείνη που η απόκλιση από τη νομιμότητα είναι χαμηλής απαξίας ή οι πράξεις και παραλείψεις των καταλογισθέντων οφείλονται σε ήσσονος βαρύτητας υπαιτιότητα αυτών, αλλά συνεκτιμώνται και άλλες συντρέχουσες στην κάθε ειδικότερη περίπτωση προϋποθέσεις. Πλην όμως, η διάταξη αυτή που ερμηνεύεται στενά ενόψει του αποτελέσματός της, του περιορισμού δηλαδή ή και της απαλλαγής από την ευθύνη για τη δημιουργία ελλειμμάτων σε βάρος δημόσιων διαχειρίσεων και της συνακόλουθης μη ανάκτησης του δημοσίου χρήματος, αναφέρεται ρητά μόνο στα μέλη των Επιτροπών Διαχείρισης των Ε.Λ.Κ.Ε., στους Επιστημονικούς Υπεύθυνους των έργων τους και στους υπαλλήλους τους αρμόδιους για την οικονομική τους διαχείριση. Αφορά δηλαδή αποκλειστικά και μόνο πρόσωπα που φέρουν την ιδιότητα του υπολόγου διαχειριστή των Ειδικών Λογαριασμών, την ευθύνη των οποίων και μόνο ήθελε να μειώσει, η δε απαρίθμηση αυτή είναι περιοριστική. Δεν μπορεί, ως εκ τούτων, η ευεργετική αυτή διάταξη να επεκταθεί και σε άλλες

κατηγορίες βαρυνομένων με καταλογισμούς, όπως οι καταλογιζόμενοι βάσει της διαδικασίας ελέγχου και ανάκτησης των αχρεωστήτων ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών ή ευρωπαϊκών πόρων, στα πλαίσια εφαρμογής ευρωπαϊκών πολιτικών, οι οποίοι (καταλογιζόμενοι), άλλωστε, όπως έγινε δεκτό στην προηγούμενη σκέψη καταλογίζονται ανεξάρτητα από την υποκειμενική τους συμπεριφορά και τη συνδρομή υπαιτιότητας στο πρόσωπό τους (πρβλ. ΟΛΕΛΣυν 746/2017, 287/2017, 890/2016, κ.α.).

VI. Σύμφωνα με την αρχή της πρακτικής αποτελεσματικότητας του Δικαίου της Ένωσης σε ό,τι αφορά την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της και την αρχή της αναλογικότητας, που συγκαταλέγεται, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου, συνάγεται ότι για την ανάκτηση της χρηματοδότησης αρκεί η διαπίστωση ότι δεν έχουν τηρηθεί οι όροι από τους οποίους εξαρτήθηκε η χορήγησή της, ήτοι οι όροι που τίθενται ως προς τη νομιμότητα, κανονικότητα και επιλεξιμότητα των δαπανών. Και τούτο διότι η συμβατότητα κάθε δαπάνης προς τους συγκεκριμένους στόχους και όρους νομιμότητας του προγράμματος, στο οποίο είναι ενταγμένη η συγχρηματοδοτούμενη πράξη, από την οποία απορρέει η δαπάνη, συνιστά αναγκαία προϋπόθεση της νομιμότητάς της και αναγκαίο όρο για τη διατήρηση της δημόσιας χρηματοδοτικής συνδρομής, χωρίς να καταλείπεται στις ελεγκτικές αρχές περιθώριο εκτίμησης ως προς την αναγκαιότητα ή μη της απαίτησης επιστροφής των αχρεωστήτως ή παρατύπως χορηγηθέντων κεφαλαίων της Ένωσης. Επομένως, τα προβλεπόμενα στους προαναφερόμενους Κανονισμούς

μέτρα της επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης και της ανάκτησης των χρηματοδοτήσεων επιβάλλονται σε περίπτωση αθέτησης των όρων χορήγησής τους, είναι, όμως ανάλογα της παράβασης που διαπιστώνεται. Και τούτο διότι κατά τη λήψη των μέτρων ανάκτησης των αχρεωστήτως διατιθεμένων κονδυλίων, πρέπει να τηρούνται οι γενικές αρχές του ενωσιακού και εθνικού δικαίου, μεταξύ των οποίων η αρχή της αναλογικότητας, που επιβάλλει στα αρμόδια διοικητικά όργανα, κατά την επιβολή του μέτρου της ανάκτησης της χρηματοδότησης, να μην βαίνουν πέραν των ορίων του πρόσφορου και αναγκαίου για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού της διασφάλισης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των ενωσιακών πόρων. Εξάλλου, δοθέντος ότι σκοπός των επίμαχων κοινοτικών χρηματοδοτήσεων είναι η επίτευξη του δημόσιου – κοινοτικού σκοπού για τον οποίο δίδεται η χρηματοδότηση, η επιβολή και το ύψος της δημοσιονομικής διορθώσεως συναρτάται αναγκαίως από το εάν υλοποιήθηκε και σε ποιο μέτρο, ποιοτικώς και ποσοτικώς, το φυσικό αντικείμενο της επένδυσης ή εάν αυτή τυχόν ματαιώθηκε ή πραγματοποιήθηκε μεν εν μέρει, πλην λειτουργικώς δεν συνεισφέρει στο σκοπό για τον οποίο δόθηκε. Συνεπώς, μόνο συστηματικής φύσεως παρατυπίες και παραβάσεις της κοινοτικής και εθνικής έννομης τάξης, που τελούν σε αιτιώδη συνάφεια με τη ματαίωση ή τη μη λειτουργικότητα της επιχορηγούμενης δράσης, σε συνάρτηση βέβαια, κατά την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, με την ανάγκη αποτελεσματικής διαχειρίσεως των κοινοτικών κονδυλίων και αποτροπής δόλιων συμπεριφορών, δικαιολογούν τη λήψη του επαχθούς μέτρου της ολικής δημοσιονομικής διόρθωσης (ΟΛΕΛΣυν 3403/2014, 2798/2011,).

VII. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν Τμήμα, κατά την ανέλεγκτη αναιρετικά περί τα πράγματα κρίση του, έκανε δεκτά τα εξής: Με την Ε(94)1832/13/29-7-1994 απόφαση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίθηκε η χορήγηση συνδρομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π), για την υλοποίηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας (1994 – 1999). Στο πλαίσιο του ανωτέρω επιχειρησιακού προγράμματος, με την από 9-6-1995 απόφαση της , εγκρίθηκε η εκτέλεση των ακόλουθων έργων με χρηματοδότηση από κοινοτικούς (ΕΤΠΑ) και εθνικούς πόρους (75% κοινοτική και 25% εθνική συμμετοχή) και φορέα υλοποίησης το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: α) «Κτίριο Παιδαγωγικού Τμήματος του Α.Π.Θ.», συνολικού προϋπολογισμού 2.500.000.000 δρχ., με αντικείμενο την κατασκευή ενός κτιρίου γραφείων, εργαστηρίων και αιθουσών διδασκαλίας (υπόγειο, δέκα κύριοι όροφοι και ημιώροφος) για την κάλυψη των αναγκών των φοιτητών και του εκπαιδευτικού προσωπικού της Παιδαγωγικής Σχολής, η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε σε έξι εργολαβίες και β) «Κατασκευή και εξοπλισμός κτιρίων της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ.», συνολικού προϋπολογισμού 2.500.000.000 δρχ, με αντικείμενο την κατασκευή τεσσάρων κτιριακών συγκροτημάτων γραφείων, εργαστηρίων και αιθουσών διδασκαλίας (διώροφα κτίρια με υπόγειο) για την εξυπηρέτηση του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών και ενός κτιριακού συγκροτήματος για την εξυπηρέτηση

του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε επίσης σε έξι εργολαβίες. Στο πρώτο εκ των ανωτέρω έργο «Κτίριο Παιδαγωγικού Τμήματος του Α.Π.Θ.», η έκτη εργολαβία αφορούσε στη «Μελέτη Κατασκευή Ολοκλήρωση Οικοδομικών και Η/Μ εργασιών του Κεντρικού Τμήματος Παιδαγωγικής Σχολής του Α.Π.Θ.», προϋπολογισμού 1.770.000.000 δραχμών, στην οποία ανάδοχος αναδείχθηκε, κατόπιν δημόσιου διαγωνισμού, η κοινοπραξία « » με τελικό συμβατικό ποσό 1.690.184.800 δρχ. Κατά την εκτέλεση της εργολαβίας, με απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου του Α.Π.Θ. εγκρίθηκε ο 1ος Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών (Α.Π.Ε.) και το 1ο Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμών Μονάδας Νέων Εργασιών (Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.), για τη διάθεση του κεφαλαίου των απροβλέπτων δαπανών (απρόβλεπτα) και για τη σύναψη της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης. Ειδικότερα, σύμφωνα με την από 20-12-1999 αιτιολογική έκθεση της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Α.Π.Θ., η ανάλωση των απροβλέπτων, συνολικού ποσού 107.768.342 δρχ., αποσκοπούσε στην εκτέλεση των ακόλουθων εργασιών: α) εργασίες που «απαιτούνται για το έργο, αλλά δεν είχαν τιμολογηθεί στην αρχική μελέτη», όπως διάνοιξη οπών σε πλάκες σκυροδέματος για τη διέλευση των σωληνώσεων, αποκατάσταση της φέρουσας ικανότητας των πλακών που διατρήθηκαν, αντικατάσταση των γυψοσανίδων σε ημιυπαίθριους χώρους με επένδυση και σιδηρά καπάκια στα φρεάτια του υπογείου, β) εργασίες που προέκυψαν «μετά από αίτημα της Σχολής με το οποίο ζητήθηκε τροποποίηση της εσωτερικής διαρρύθμισης του κτιρίου και αντικατάσταση της προβλεπόμενης επίστρωσης των δαπέδων με γρανιτικά πλακίδια» και γ) υλικά,

η ανάγκη για τα οποία προέκυψε «από τη νέα διαρρύθμιση, από τη δημιουργία επιπλέον γραφείων», όπως θύρες, κάσσες θυρών, χωρίσματα γυψοσανίδων, διακοπών, πριζών κλπ. Περαιτέρω, η 1^η Συμπληρωματική Σύμβαση, ποσού 45.000.000 δρχ. (με αναθεώρηση και Φ.Π.Α.) αφορούσε στην εκτέλεση των ακόλουθων εργασιών, που, σύμφωνα με την ίδια αιτιολογική έκθεση, δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση, αλλά κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων, και αναλυτικότερα: α) τοποθέτηση υαλοπινάκων triplex στα εξωτερικά υαλοστάσια, σιδηροκατασκευές στα στηθαία κλπ., για την προστασία από κινδύνους λόγω του μεγάλου ύψους του κτιρίου, β) αντικατάσταση των γυψοσανίδων της ψευδοροφής των ημιυπαίθριων χώρων με τσιμεντοσανίδες, λόγω υγρασίας, γ) κατασκευή ραμπών προσπέλασης και χειρολαβών σε κοινόχρηστους χώρους, διαμόρφωση WC κλπ., προκειμένου να ληφθεί μέριμνα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, δ) δημιουργία χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων, μετά από απαίτηση της πολεοδομίας. Στο δεύτερο εκ των ανωτέρω έργο «Κατασκευή και εξοπλισμός Κτιρίων της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ.», η 6η εργολαβία αφορούσε στη «Μελέτη Κατασκευή Κτιριακών Εγκαταστάσεων Μουσικού Τμήματος στη Θέρμη - Α' φάση», προϋπολογισμού 1.160.000.000 δρχ., στην οποία ανάδοχος αναδείχθηκε, κατόπιν δημόσιου διαγωνισμού, η εταιρεία , με τελικό συμβατικό ποσό 1.121.955.800 δρχ. Κατά την εκτέλεση της εργολαβίας, με την /29-12-1999 απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου του Α.Π.Θ. εγκρίθηκε ο 1ος Α.Π.Ε. και το 1ο Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. της εν λόγω εργολαβίας, για τη διάθεση του κεφαλαίου των απροβλέπτων δαπανών (απρόβλεπτα). Ειδικότερα, η ανάλωση των

απροβλέπτων, συνολικού ποσού 68.888.430 δρχ., αφορούσε στην εκτέλεση εργασιών κτιριακής επέκτασης για τη δημιουργία χώρου στούντιο, εργασιών εσωτερικών τροποποιήσεων για τη δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων, καθώς και εργασιών υποδομής (εκσκαφές, φρεάτια, σωληνώσεις χωρίς τα καλώδια μέσης τάσης) για την ηλεκτροδότηση του κτιρίου με μέση τάση, οι οποίες ανέκυψαν «μετά από απαίτηση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών». Στο πλαίσιο προγράμματος ελέγχων του Ειδικού Συντονιστικού Οργάνου Ελέγχου του άρθρου 6 του ν. 2187/1994, και σε εκτέλεση της .../30-6-2000 κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, διενεργήθηκε, κατά το χρονικό διάστημα από 16 έως 25 Ιουλίου του έτους 2000, επιτόπιος έλεγχος των ανωτέρω έργων από ομάδα ελέγχου αποτελούμενη από τους υπαλλήλους των ανωτέρω Υπουργείων. Σύμφωνα δε με τα πορίσματα του ελέγχου, όπως αυτά αποτυπώθηκαν στην από Μάιο 2001 έκθεση ελέγχου, οι δαπάνες για την εκτέλεση των ανωτέρω εργασιών κρίθηκαν μη νόμιμες, με την ακόλουθη αιτιολογία: α) οι εργασίες που περιγράφονται στον 1ο Α.Π.Ε. της εργολαβίας «Μελέτη Κατασκευή Ολοκλήρωση Οικοδομικών και Η/Μ εργασιών του Κεντρικού Τμήματος Παιδαγωγικής Σχολής του Α.Π.Θ.» και καλύφθηκαν από το κονδύλιο των απροβλέπτων, συνολικού ποσού 107.768.342 δρχ., προέκυψαν μετά από τροποποίηση της εσωτερικής διαρρύθμισης του κτιρίου, και ως εκ τούτου, εκτελέστηκαν κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 4 του ν. 2372/1996, καθόσον το κονδύλιο των απροβλέπτων δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται για εργασίες που προκύπτουν από τροποποίηση της μελέτης του έργου, β) οι

εργασίες της 1ης συμπληρωματικής σύμβασης της ίδιας εργολαβίας, συνολικής δαπάνης 45.000.000 δρχ., δεν οφείλονταν σε απρόβλεπτες περιστάσεις και δεν μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο συμπληρωματικής σύμβασης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο ν. 2372/1996, και γ) οι εργασίες που περιγράφονται στον 1^ο Α.Π.Ε. της εργολαβίας «Μελέτη Κατασκευή Κτιριακών Εγκαταστάσεων Μουσικού Τμήματος στη Θέρμη - Α' φάση» και καλύφθηκαν από το κονδύλιο των απροβλέπτων, ποσού 68.888.430 δρχ., προέκυψαν μετά από τροποποίηση των σχεδίων των αρχικών μελετών και, για το λόγο αυτόν, ανεπιτρέτως καλύφθηκαν από τα απρόβλεπτα. Ωστόσο, παρότι οι ανωτέρω δαπάνες κρίθηκαν παράνομες, στην έκθεση ελέγχου επισημάνθηκε ότι δεν προτείνεται καταλογισμός των σχετικών ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων, διότι «όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος του ΥΠΕΘΟ (KIPS), τα ποσά αυτά δεν έχουν δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (Ε.Δ.ΕΛ.), στην οποία είχαν ήδη μεταφερθεί κατά τα προαναφερθέντα οι αρμοδιότητες του Ειδικού Συντονιστικού Οργάνου Ελέγχου, με την από 23-5-2001 απόφασή της ενέκρινε την έκθεση ελέγχου ως προς τα κεφάλαια αυτά και αποφάσισε τη διενέργεια συμπληρωματικού ελέγχου. Απόσπασμα της αρχικής έκθεσης ελέγχου επιδόθηκε στο ήδη αναιρεσείον Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το οποίο και προσκλήθηκε να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του επί των πορισμάτων του ελέγχου. Οι αντιρρήσεις του αναιρεσείοντος απερρίφθησαν ως αβάσιμες με την από 29-1-2002 απόφαση της Ε.Δ.ΕΛ., με την οποία αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων η αναζήτηση ως αχρεωστήτως καταβληθέντος του συνολικού ποσού των 221.656.772 δρχ.

($107.768.342 + 45.000.000 + 68.888.430 = 221.656.772$ δρχ.), ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι σχετικές δαπάνες δεν είχαν καταχωρηθεί στο πληροφοριακό σύστημα του ΥΠΕΘΟ. Ακολούθως, με το /20-3-2002 έγγραφο της Διευθύντριας της 52^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους γνωστοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο ότι οι αντιρρήσεις του απορρίφθηκαν. Κατόπιν αυτού, εκδόθηκε η επίμαχη πράξη, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του ήδη αναιρεσείοντος Α.Π.Θ. το ποσό των 650.496,76 ευρώ (221.656.772 δρχ.).

VIII. Με βάση τις πραγματικές αυτές παραδοχές το δικάσαν Τμήμα, αφού απέρριψε, ως απαράδεκτους τους από 30-9-2005 και από 17-9-2010 πρόσθετους λόγους έφεσης, τους οποίους ωστόσο, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη σκέψη II της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης έλαβε υπόψη για την ανάπτυξη των λόγων που προβλήθηκαν με την έφεση και αναπτύχθηκαν με τα σχετικά υπομνήματα, έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι νομίμως αναζητείται με την ενώπιόν του προσβληθείσα καταλογιστική πράξη το σύνολο της παρασχεθείσας δημόσιας χρηματοδότησης, χωρίς να ασκεί επιρροή το γεγονός ότι μέρος αυτής δεν είχε δηλωθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι η εν λόγω καταλογιστική πράξη έφερε στο σώμα της την αναγκαία εκ του νόμου αιτιολογία, δεδομένου ότι, η αιτία του καταλογισμού περιγραφόταν μεν συνοπτικά στην πράξη, εντούτοις, προσδιοριζόταν με απόλυτη σαφήνεια τόσο στην έκθεση ελέγχου όσο και στα λοιπά έγγραφα της διαδικασίας, η δε αιτία του καταλογισμού ήταν γνωστή και σαφής στο Πανεπιστήμιο, που κατανόησε την αποδιδόμενη σε αυτό πλημμέλεια, γεγονός που προέκυψε από το περιεχόμενο των αντιρρήσεών του και, τέλος, ότι

οι διατάξεις του άρθρου 36 του ν. 3848/2010, που αφορούν στον περιορισμό της ατομικής ευθύνης των υπολόγων των Επιτροπών Διαχείρισης των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας των Α.Ε.Ι. (μέλη, επιστημονικοί υπεύθυνοι, υπάλληλοι οικονομικής διαχείρισης) είναι ειδικές και δεν δύνανται, ενόψει του εξαιρετικού χαρακτήρα τους, να εφαρμοστούν αναλόγως σε περιπτώσεις καταλογισμών σε βάρος προσώπων ή φορέων άλλων από τους ρητά αναφερόμενους σε αυτές.

ΙΧ. Κατόπιν των γενομένων δεκτών στις προεκτεθείσες σκέψεις της παρούσας, το Δικαστήριο κρίνει ότι: Α. Ο λόγος αναιρέσεως σύμφωνα με τον οποίο το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 55 και 116 του π.δ. 1225/1981, επιληφθέν εκ νέου της έφεσης, μετά την εξαφάνιση της προηγούμενης 1220/2006 απόφασής του, απέρριψε, ως απαράδεκτο το δικόγραφο πρόσθετων λόγων που υποβλήθηκε στις 17-9-2010 είναι αβάσιμος, διότι στην προκειμένη περίπτωση, ως πρώτη δικάσιμος ορίσθηκε, με πράξη του Προέδρου του Τμήματος που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, η 2-11-2004, ημερομηνία κατά την οποία η υπόθεση τελικώς αναβλήθηκε. Επομένως, οι πρόσθετοι λόγοι έφεσης που υπέβαλε το αναιρεσείον με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Τμήματος και κοινοποίησε στο αντίδικο, στις 17-9-2010 (Α.Β.Δ. .../2010), κατά την πρώτη δηλαδή μετ' αναίρεση συζήτηση της υπόθεσης, υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα και ορθώς το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι δεν ήταν επιτρεπτή η υποβολή τους, ο δε λόγος αυτός σε κάθε περίπτωση αλυσιτελώς προβάλλεται, δοθέντος ότι το Δικαστήριο, μολονότι απέρριψε τους πρόσθετους λόγους ως απαράδεκτους,

έλαβε υπόψη του τους σχετικούς προταθέντες ισχυρισμούς, όπως ρητά αναφέρεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Β. Ορθώς το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι νομίμως εχώρησε η αναζήτηση της κριθείσας ως αχρεωστήτως ληφθείσας χρηματοδότησης κατ' εφαρμογήν της κ.υ.α. 2007892/461/27-5-1998, με την οποία καθορίστηκε η διαδικασία ανάκτησης των χρηματοδοτήσεων που καταβλήθηκαν στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων κοινοτικών προγραμμάτων, για τις δαπάνες που διενήργησε το αναιρεσείον στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας (1994-1999), έστω και αν οι δαπάνες αυτές δεν δηλώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, επομένως, δεν εβάρυναν το ως άνω Πρόγραμμα αλλά εθνικούς πόρους, ο σχετικός δε λόγος αναιρέσεως που υποστηρίζει τα αντίθετα είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Γ) Ορθώς και με σαφή αιτιολογία το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι αρκεί η συνοπτική αναφορά της αιτίας του καταλογισμού στην /28-5-2002 πράξη του Υφυπουργού Οικονομικών, η οποία νομίμως συμπληρώνεται από τη σχετική έκθεση ελέγχου, τα δε περί του αντιθέτου διαλαμβανόμενα στο σχετικό λόγο αναιρέσεως είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Δ) Ορθώς κατ' αρχήν το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι το αναιρεσείον δεν εμπίπτει στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 36 του ν. 3848/2010, πλην όμως, δοθέντος ότι με τη σχετική διάταξη, όπως προαναφέρθηκε στη σκέψη VI της παρούσας, πραγματώνεται από τον κοινό νομοθέτη η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένων δε επιπροσθέτως υπόψη των υποβληθέντων με το από 7-10-2010 υπόμνημα ισχυρισμών του αιτούντος ότι οι συνθήκες τέλεσης της παρατυπίας, η

ελαφρότητα της δημοσιονομικής παράβασης καθώς και το επελθόν αποτέλεσμα συνάρτηση με το ότι τελικώς δεν υπήρξε κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος καθόσον η συνολική δαπάνη του έργου δεν μεταβλήθηκε, επιβάλλουν την άρση ή μείωση του επιβληθέντος καταλογισμού, το Δικαστήριο διαπιστώνει, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου των σχετικών δικογράφων, ότι το αναιρεσεϊόν κατ' έφεση ισχυρίστηκε ότι η επιβολή του επίδικου διοικητικού μέτρου παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, λόγος επί του οποίου, το δικάσαν Τμήμα παρέλειψε να απαντήσει, περιοριζόμενο μόνο στην εφαρμογή της προαναφερόμενης διάταξης του άρθρου 36 του ν. 3848/2010. Συναφώς, ο προβαλλόμενος λόγος περί παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, υπό την ειδικότερη αιτίαση ότι το Τμήμα απέρριψε το υποβληθέν αίτημα άρσης ή μείωσης του καταλογισμού, με συμπερασματική, γενική και αόριστη αιτιολογία, είναι βάσιμος και δοθέντος ότι το οικείο σφάλμα της εκκληθείσας πράξης σχετικά με την παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, ερειδόμενο στην εκτίμηση πραγματικών περιστατικών της κρινόμενης υπόθεσης, προβλήθηκε με σχετικό λόγο έφεσης (ΟΛΕΛΣυν 1523/2017), το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει για το λόγο αυτό να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και η ένδικη υπόθεση να αναπεμφθεί στο Ι Τμήμα, προκειμένου να διερευνηθεί ο παραδεκτώς προβληθείς λόγος έφεσης περί παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας. Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Μαρία Βλαχάκη, Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και οι Σύμβουλοι Βασιλική Ανδρεοπούλου, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου και Αργυρώ Μαυρομμάτη, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι ορθώς το δικάσαν Τμήμα

έκρινε πως το αναιρεσείον δεν εμπίπτει στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 36 του ν. 3848/2010, οι οποίες αποτελούν την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας στο πεδίο της διαχείρισης κονδυλίων και οι οποίες προσδιορίζουν περιοριστικώς την ιδιότητα των προσώπων που καταλαμβάνουν οι ρυθμίσεις τους και μπορούν για το λόγο αυτό να απαλλαγούν ολικώς ή μερικώς από τον καταλογισμό και στις οποίες (ρυθμίσεις) δεν περιλαμβάνονται τα νομικά πρόσωπα, ενόψει δε του ειδικού και εξαιρετικού χαρακτήρα της διάταξης αυτής δεν καταλείπεται οποιαδήποτε δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής της στην ένδικη υπόθεση κατ' επεκτατική εφαρμογή της αρχής της ισότητας, ενώ, επιπλέον, από το δικόγραφο της κρινόμενης αιτήσεως δεν προκύπτει ότι γίνεται επίκληση παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας. Η γνώμη αυτή όμως δεν εκράτησε.

Χ. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω προεκτεθέντων, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και η ένδικη υπόθεση να αναπεμφθεί στο Ι Τμήμα του παρόντος Δικαστηρίου προς περαιτέρω διερεύνηση, υπό διαφορετική σύνθεση (άρθρο 87 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52).

Διά ταύτα

Δέχεται την αίτηση.

Αναιρεί την 613/2015 απόφαση του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Και

Αναπέμπει την υπόθεση στο Ι Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για νέα νόμιμη κρίση υπό διαφορετική σύνθεση.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 28 Μαρτίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΡΑΘΥΡΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση στις 19 Σεπτεμβρίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ